

Økdebatten: En cocktail af viden og holdninger

26. juli 2010 kl. 14:31

ØKOBLOGGEN: Lad os skille viden og holdninger og få en sober debat om det økologiske jordbrugs muligheder og begrænsninger. Sådan lød det, da økobloggen så dagens lys for et års tid siden. Lykkedes det så?

Af Jesper Rasmussen & Vibeke Langer, LIFE, KU

Det første blogindlæg om principperne i ukrudtsregulering udløste 33 kommentarer.

Allerede da blev det klart, at det var vanskeligt at holde tingene adskilt.

I blogindlægget blev sundhedsprincippet præsenteret:

Ét af de fire principper, som økologisk jordbrug bygger på.

Men det var økologisk jordbrug som en helhed, som kommentarerne forholdte sig til.

Der var ønsker om én gang for alle at få besvaret det store spørgsmål:

Er økologisk jordbrug et godt bud på en alternativ udviklingsvej herhjemme og et godt bud på global bæredygtighed?

Videnskabens begrænsninger

Spørgsmålene om udviklingsveje og bæredygtighed er bestemt interessante, men unægtelig også store spørgsmål for en blog med et plantevidenskabeligt udgangspunkt.

Om økologisk jordbrug er et godt bud på en bæredygtig udvikling, hører til kategorien 'store spørgsmål', som videnskaben i sig selv ikke kan svare på.

En lille men aktiv skare har været ude med riven efter økobloggerne. Dette har givet masser af liv på bloggen. Økologien kan altså stadig provokere og ruske op i vaneforestillingerne. (Arkivfoto)

Videnskaben kan bidrage med viden, men svaret vil altid være forbundet med holdninger og ideologiske standpunkter, da det beror på værdibaserede forudsætninger.

Ideologi - ikke viden

Fra et videnskabeligt synspunkt kan forskellige svar på 'store spørgsmål' godt være lige gode, hvis svarenes præmisser er klare og der er en god sammenhængskraft i de anvendte ræsonnementer.

I en omfattende videnskabelig analyse af forskellige bæredygtighedsopfattelser (1), blev det således konkluderet, at det ikke var muligt at afgøre, om nogle bæredygtighedsopfattelser var mere rigtige end andre.

De forskellige bæredygtighedsopfattelser bunder i forskellige ideologiske betragtninger, som man kan føle sig mere eller mindre i samklang med, men som videnskaben ikke kan vurdere rigtigheden af.

Er viden grundlaget for holdninger - eller er det omvendt?

Besvarelse af 'store spørgsmål' kræver altså både viden og holdninger. Og i naturvidenskaben viger man sædvanligvis tilbage for holdningerne, da de bryder med den form for objektivitet, som ligger til grund for den naturvidenskabelige arbejdsmetode.

Det er dog en udbredt opfattelse, at sunde holdninger udspringer af solid faglig viden. Og at holdninger ændres i takt med, at ny viden opstår og formidles. I virkelighedens verden er det imidlertid ikke altid helt så enkelt.

Undersøgelser viser, at ny viden ikke altid rækker ved folks holdninger. Ja, det kan faktisk se ud som om, at det nogle gange er holdningerne, som danner grundlag for den viden vi har - og ikke omvendt.

I forhold til bioteknologi (GM-afgrøder), har det vist sig, at holdningerne i store befolkningsgrupper ikke nødvendigvis påvirkes af ny viden (2). Vidensformidling kan derfor være virkningsløs, hvis formålet er at ændre folks holdninger, hvad mange bioteknologer ser ud til at have svært ved at forstå.

Tillid til viden er fundamental

Den berømte tyske sociolog Niklas Luhmann har beskrevet hvordan mennesket ofte reducerer mødet med kompleks viden ned til en enkelt følelse: Tillid. Har man i bund og grund ikke tillid til den viden som præsenteres - eller til afsenderen, er der ingen grund til at tro, at den præsenterede viden gør en forskel.

Hvis ikke der er et tillidsforhold mellem afsender og modtager, sker der ingen reel udveksling. Det har vi også set eksempler på her på bloggen, hvor bloggernes kompetencer og motiver er blevet draget i tvivl af ivrige debattører.

Er eksperter prædisponeret positive?

I forhold til økologisk jordbrug viser en undersøgelse, at der findes en positiv sammenhæng mellem viden og holdninger blandt forskere og rådgivere i den landbrugsfaglige sektor (3). Jo mere viden, de interviewede personer havde om økologisk jordbrug, jo mere positive var deres holdninger til det.

Er dette så et eksempel på, at viden faktisk flytter holdninger?

Tja, det kunne det godt være, men det kunne også være, at dem som har meget viden om økologisk jordbrug, netop har det, fordi de forbinder det med noget positivt, og derfor har valgt at arbejde med det. Altså igen et eksempel på, at det kan være svært at vide om viden eller holdninger kommer først.

Viden og holdninger svær cocktail

Hvis man ønsker at diskutere forskellige bæredygtighedsløsninger på fremtidens fødevarerproduktion, med udgangspunkt i den økologiske dyrkningsform, skal der både viden og holdninger på bordet.

Bestræbelserne på at holde viden og holdninger adskilt har derfor ikke vist sig at være en succes på denne blog. Hele vejen igennem har vi - som bloggere - ønsket at holde os til den videnskabelige viden og analyse.

Og de engagerede debattører, som har beriget bloggen med mange og lange kommentarer, har fortrinsvis ønsket at debattere økologisk jordbrug i det store bæredygtighedsperspektiv, hvor holdninger og viden blandes.

Dette har givet en ulige dialog, som næppe har flyttet særlig meget hos nogen af parterne.

Tak for nu

Vi finder bestemt, at en bæredygtighedsdiskussion er relevant og påtrængende i forhold til økologisk jordbrug. Men vi finder også, at den hører hjemme i et andet forum.

Bloggerne på Økobloggen har først og fremmest det til fælles, at vi hver især arbejder med videnskabelige aspekter knyttet til det økologiske jordbrug - men vi deler ikke nødvendigvis holdninger og ideologier.

Vi lukker således med dette indlæg Økobloggen for denne gang, og vi vil gerne takke de engagerede debattører, som har gjort det sjovt at blogge om økologisk jordbrug.

Reference og links

[!\[\]\(b64b40baaee5acddc1eab8538ba84754_img.jpg\) \(1\) Neumayer E \(1999\). Weak Versus Strong Sustainability. Exploring the Limits of Two Opposing Paradigms. Cheltenham, UK: Edward Elgar.](#)

☞ (2) Costa J & Mossialos E (2006). The Public as a Limit to Technology Transfer: The Influence of Knowledge and Beliefs in Attitudes towards Biotechnology in the UK. *Journal of Technology Transfer* 31, 629-645.

☞ (3) Wheeler SA (2008) What influences agricultural professionals' views towards organic agriculture? *Ecological Economics* 65, 145 - 154.

Læs også på Videnskab.dk:

☞ Er økologi bæredygtigt?

☞ Ukrudt - en del af helheden

☞ Hvad kan økologisk jordbrug gøre for udviklingslandene?

☞ Sensationslyst bag påstand om økologiske produkter

☞ Økologisk forskning er troværdig

videnskab.dk - Skelbækgade 4 - DK-1717 København V - Telefon 70 70 17 88 - redaktionen@videnskab.dk